СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 5. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 8-го СІЧНЯ 1949. No. 5. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, JANUARY 8, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

СПРАВЕДЛИВИЙ РОЗПОДІЛ — ТЕМОЮ ПРОМОВИ ТРУМАНА

ОДВОРІТЬ ДВЕРІ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ ДЛЯ СКИТАЛЬНИКІВ "БЕЗ НЕСПРАВЕДЛИВОГО ВИРІЗНЮВАННЯ" — КЛИЧЕ ПРЕЗИДЕНТ.

Вашингтон, 5 січня. — Президент Труман явився сьогодня в год. 1 сполудня перед обома палатами конгресу і зажадав від нього уповажнення перевести в життя кожну обіцянку, яку він проголосив підчас своєї виборчої кампанії. Зпоміж багатої програми новістю є домагання підвищити податки на 4 більйони долярів. Знаменним теж є його предявлення створити під державною контролею сталеві фабрики на випадок, як би приватні підприємці не були в спроможности їх вести. Президент проголосив засаду: „Кожний відтинок нашого населення і кожна одиниця має право вижидати від свого уряду справедливого розподілу" під цю засаду підтягнув такі головні точки своєї програми:

Скасування робітничого закону Тефта-Гартлія при одночаснім заведенні давнього Акту Ваґнера з деякими поправками. Піднесення мінімальної робітничої заплати з 40 на 75 центів на годину. Поширення програми суспільного забезпечення й піднесення виплат цього фонду на випадок безробіття й на старечу пенсію. Введення медичної забезпеки на такій підставі, як переведено суспільне забезпечення. Призначення частини федеральних фондів для втримання прилюдного шкільництва. Продовження контролі чиншів. Продовження повновластей уряду для контролі кредитів для консументів. Продовження контролі для експорту, як теж заведення першенства при перевозі продуктів. Заведення першенства й приділів для матеріялів, яких недостачу дасться відчути. Уповаження для уряду контролювати ціни й робітничі платні. Дати повновласть урядові перевести студії для продукції матеріялів, яких тепер обмаль, головно уповажнити уряд до побудови фабрик сталі, якщо приватні підприємства цього не зроблять. Поширення і посилення департаменту праці. Вживання обильних субсидій для земельного господарства, щоб втримати на відповідній висоті фармерські доходи. Приспішити елекрифікацію сільських околиць з метою принести життєві вигоди для фармерів. Обстоювати розвиток водної й електричної сили та побудувати доступ до моря по ріці св. Лаврентія. Втримати прибережні нафтові поля власність федерального уряду. Перевести законодавство для побудови мешкальних домів; побудовати найменше 1,000,000 домів з низьким комірним впродовж сьоми років. Перевести в життя програму зрівнання громадянських прав. Подбати за загальний військовий вишкіл молоді. Привернути до повного ділання закон про взаємний товарообмін та продовжити його на три роки. Одворити двері Злучених Держав для повоєнних скитальців без несправедливого вирізнювання.

Відгук на промову президента.

Тому, що конгрес складається в більшості з прихильників президента, його промову оплескували гомінко конгресмени. Представники робітничих організацій привитали з одушевленням заповідь скасування робітничого закону Тефта-Гартлія. На біржі підскочили цінні папери на знак постійности в економічних справах і в продукції підприємств. Представники Республиканських груп заявили, що Труманова програма накладає велитенські тягарі на населення й тому треба буде деякі точки оспорювати.

ОСНОВНИК КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ НА ПЕРЕСЛУХАННІ.

Ню Йорк. — Макс Бедахт, основник і колишній секретар Комуністичної партії Америки, складав свідоцтво перед великою судейською лавою, яка приготовляє обвинувачення проти провідних комуністів під замітом шпигунства в користь Росії. Тому, що зізнання є сповиті тайною, не можна довідатися, про що його питали. Про нього самого звісно, що його викинули з Комунустичної партії. На запит кореспондентів, про що він свідчив, Бедахт відповів, що він хотів сказати тільки правду. Другим свідком був Фелікс Оґост Інслерман, про котрого довший час говорили, що це „таємний свідок". Крім зга-даних ждуть на свою чергу ще інші важливі особи, яких по черзі переслухають.

КАРДИНАЛ СПЕЛМАН ПРО СУД НАД КАРДИНАЛОМ МІНДСЕНТІ.

Ню Йорк. — Кардинал Френсис Спелман, з Ню Йорку заповідає, що суд над угорським кардиналом Міндсенті якого арештував большевицький режім у Будапешті, буде тільки удаванил судом, бо уряд згори осудив його як винуватого в конспірації проти режіму. Це вже третій протест кард. Спелмана проти арешту кард. Міндсенті. Про провідників угорського большевицького режіму сказав Спелман, що це „Совєтські мучителі з яких протихристиянські уми є втоплені й запоморочені в диявольськім кітлі ненависти й неправди". Цих слів уживав кард. Спелман у промові на обіді ради дирекворів Організації Католицької Молоді.

БЛИЗАРД НА ЗАХОДІ СПИНИВ ЗАЛІЗНИЧИЙ РУХ

Шікаґо. — Близард, який шаліє в західних стейтах уже три дні, спинив залізничий рух на трансконтинентальних шляхах, а Американський Червоний Хрест мусів заопікуватися 8,000 подорожними, які опинилися безпомічними серед снігів. Найбільше потерпіли стейти: Канзас, північна частина стейту Колорадо, Вайоминґ, Савт Дакота, Небраска. В Каліфорнії вимерзли помаранчеві дерева, а навіть в Арізоні впала груба верства снігу. В стейтах Луїзіяна й Арканзо нарахували 59 трупів людей, які згинули в буревію.

Приписують демократам захитання двопартійности в закордонній політиці

Вашингтон, 15. січня. — Республиканські сенатори під проводом сен. Артура Г. Ванденберґа вийшли з закидами на адресу демократичних сенаторів, наче б демократи захитали засаду ведення закордонної політики на двопартійнім порозумінні. Закиди оперті на факті, що демократична більшість призначила для демократичних сенаторів 8 місць в комісії закордонних справ, а для республиканців тільки 5 місць. Ванденберґ, який в минулому конгресі був головою комісії закордонних справ, а тепер є провідником меншини, заявив, що таке рішення виглядає на політичне рішення і що воно може містити в собі небажану ворожбу на майбутнє. Сен. Вейн Морс заявив, що демократи хочуть мабуть грати політику як з війною так і з миром. Сен. Албен Барклі, голова Комісії Керівництва, відповів, що призначення більшого числа місць для демократів не матиме ніякого значення для закордонної політики.

ТРИГВЕ ЛІ ОБМІРКОВУЄ ЗАХОДИ ДЛЯ ІНТЕРВЕНЦІЇ В КИТАЮ.

Лейк Соксес, Н. Й., 16. січня. — Тригве Лі, генеральний секретар О.Д., повідомив вчора, що він обмірковує власні заходи для замирення Китаю. На звичайній пресовій конференції один з приявних запитав його, чи він і президент Асамблеї, д-р Еватт, не могли б поробити відповідних заходів для припинення громадянської війни на Далекому Сході, і тоді Лі заявив, що він досі про те не думав, але тепер цю справу обміркує.

ВТІКАЧІ ПРО БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ТЕРОР НА МАДЯРЩИНІ.

Мюнхен, 6. січня. — Вчора на місцевому аеродромі приземнився несподівано пасажирський літак Мадярської Повітряної Лінії, і тоді виявилося, що на всіх 25 подорожних 22 були в змові з пі- го большевицького терору в їх країні.

ПРЕЗИДЕНТ ВІЗЬМЕ УЧАСТЬ В ОБІДІ НА ЧЕСТЬ ХАІМА ВАЙЦМАНА.

Вашингтон. — З Білого Дому оприлюднено, що президент Труман поїде до Ню Йорку на 19. лютого, щоб узяти участь в обіді для вшанування д-ра Хаїма Вайцмана, тимчасового президента Держави Ізраїля. Тому, що Вайцмана нема під пору в Америці, здогадуються, що він приїде на той час як гість на запрошення президента Трумана. Перші вибори в Державі Ізраїля відбудуться 25. січня, а президент заповів, що ця держава дістане повне признання Америки після виборів. Тому, що Вайцман є тепер головою чужинної держави, то на підставі дипломатичного протоколу він може приїхати до Америки тільки на запрошення президента. При виголошенні промови президента в конгресі представник Ізраїля, д-р Елія Епстайн, сидів між іншими дипломатами, а це вказувало б, що Білий Дім вважає його за повноправного дипломата.

ВАЖЛИВИЙ УСПІХ ВІЧА ІРЕНИ ПАВЛИКОВСЬКОЇ В ДІТРОЙТІ.

Дітройт, Міш., 4. січня. — Українське віче, заповіджене на неділю, 2. січня, для вислухання реферату Ірени Павликовської, европейської делеґатки на Світовий Жіночий Конгрес, який відбувся недавно в Филаделфії, зібрав велике число українського громадянства, зокрема українського жіноцтва до Українського Народного Дому при Мартін Ст., а опісля до Української Хати при Ґрейлінґ Стріт. Пані Павликовська вповні оправдала сподівання української громади і в своїм рефераті порушила всі наболілі питання української скитальщини, як це стверджує щоденник Дітройт Нюз у своїм виданні з понеділка, 3. січня. Крім пані Павликовської промовляли ще: адв. Іван Панчук, Катерина Хомяк і Анастазія Волкер. Вічем проводила пані Ірена Козаченко. На Фонд Матері й Дитини зібрано $1,000.

ВИБРАНІ ПОЕМИ І. ФРАНКА ПО-АНГЛІЙСЬКИ

ЧЕРГОВИЙ ВКЛАД У. Н. С. В ЗБАГАЧЕННЯ АНГЛОСАСЬКОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКИМИ ВАРТОСТЯМИ.

Ню Йорк, 6. січня. — Стараннями Українського Народного Союзу тількищо появилася у видавництві „Философікал Лайбрері" нова українська книга в англійській мові, цим разом вибрані поеми Івана Франка, в перекладі покійного Персивала Конді та під редакцією Кларенса А. Меннінґа (Ivan Franko: Selected Poems. Translated with a biographical Introduction by Percival Cundy. Edited by Clarence A. Manning. Philosophical Library, New York, Pgs. 265. Price $4.50). Книга, крім передмови проф. Меннінґа та біографічного вступу про Івана Франка, має понад 50 вибраних поем, в тому такі, як: Вічний Революціонер; Наймит; Каменярі; Іван Вишенський; Мойсей; Семпер Тіро та цілий ряд інших. Переклади покійного Конді знавці оцінюють за найкращі, які досі появилися. Книга має портрет Івана Франка на початку тексту та двокольорову (синьо-жовту) мистецьку обгортку твердої окладинки, з портретом Франка, Тризубом та українським краєвидом. Ціна книги — $4.50 і її можна дістати гарні „Свободи", 81-83 Гренд Ст., Джерзі Сіті, Н. Дж.

Британські коментарі про виступ президента Трумана

Лондон, 6. січня. — Ціла британська преса сьогодні вранці надрукувала широкі коментарі до вчорашнього виступу президента Трумана перед спільною сесією Конгресу. Виступ президента та його послання оцінюється дуже прихильно, підкреслюючи, що сильні і прогресивні Злучені Держави Америки є вітальні для майбутности демократичного світу. Лондонський Таймс твердить, що президент Труман простими словами сказав те, що необхідно зробити для рятунку демократії. Консервативний Дейлі Телеграф пише: „Сильна і заможна Америка є цілком в інтересі вільного світу, громадяни якого скрізь будуть жити надією, що президентові Труманові пощастить так наладнати справи своєї країни". Ди Нюз Кронікл головно підкреслює, що своєю програмою президент Труман дорешти вибиває грунт з-під комунізму в Америці.

НОВІ БРИТАНСЬКІ ЗАХОДИ ОСТОРОЖНОСТИ НА ОРІЄНТІ.

Лондон, 6. січня. — З втаємничених британських джерел повідомляють, що в останньому часі та як виключно засіб осторожности проти ізраїльських наїздів на арабську територію, в трансйорданському порті Акаба на Червоному морі зробив висадку новий відділ британських військ. Рівночасно натякається, що з'єднання Роел Ер Форс на аеродромі в Амман теж дістали відповідні підкріплення. Британське міністерство закордонних справ ані не потверджує ані не заперечує цих вісток. В ізраїльських колах побоюються, що це можуть бути конкретні заходи для чинної британської акції проти Ізраїля, до чого Британія зобов'язана договорами з Трансйорданією і Єгиптом, на випадок загрози їх території.

ПЕРЕД ПРОЦЕСОМ КРАВЧЕНКА В ПАРИЖІ.

(УБІ) — Кінцева дата заповідженого свого часу процесу Віктора Кравченка, автора книги „Я вибрав волю", проти французької комуністичної газети „Летр Франсе", встановлена остаточно на день 24-го січня. Як відомо, Кравченко виступив зі судовою скаргою проти тої газети за надруковану там наклепницьку статтю проти нього і проти його книжки. На практиці цей процес перетворився в боротьбу Кравченка та його прихильників проти французької комуністичної партії, очевидно, відповідно піддержуваної її покровителями з Кремля. На судову розправу газета „Летр Франсе" викликає свідків зі Совєтського Союзу. Для попертя справи Кравченка, між іншим, українські втікачі зі Совєтів повели широку акцію за збіркою матеріялів і річевих доказів тверджень Кравченка про совєтський режім.

4,727 ЖЕРТВ ХОЛОДУ

Шангай, 6. січня. (АП). — Місцеві доброчинні організації повідомили, що протягом місяця грудня в самому тільки Шангаю було 4,727 смертних жертв холоду. Між тими, що позамерзали на вулицях, було 3,879 дітей, що їх батьки покинули, не маючи можности і засобів піклуватись ними.

ОЖИВЛЕННЯ АКЦІЇ ПРОТИКОМУНІСТИЧНОГО ПІДПІЛЛЯ В ПОЛЬЩІ

Варшава, 6 січня. — Вбивство ще одного з місцевих провідників комуністичного Об'єднання Польських Робітників заставило вчора речника польського большевицького уряду відверто признатися до сильного оживлення акції польського проти - комуністичного підпілля в останніх місяцях. Виявляється, що революційний рух в Польщі сильно скріпився головно від часу як проголошено примусову „добровільну" колективізацію сільського господарства. Від 3-го вересня польські революціонери вбили 17 провідних членів урядової комуністичної партії, що вважалися за „активістів". Революційний рух поширений головно в області Плоцка на північ від Варшави. Польські большевики тепер обвинувачують Америку й Британію, зокрема радіопередачі „Голосу Америки" та британські радіоавдиції для Польщі, що вони, мовляв, підбурюють населення до виступів та злочинів проти уряду.

НІМЦІ КОНСТИТУЦІЙНО ОБМЕЖУЮТЬ СВОЮ СУВЕРЕННІСТЬ.

Франкфурт, 6 січня. — Німецька парляментарна асамблея в місті Бонн закінчила підготовку проєкту конституції для федеративної західної німецької держави. Одною з важливих точок цеї конституції вважається добровільне обмеження німецької суверенности в користь міжнародних організацій. У відповідному уступі сказано: „Загальні постанови міжнародного права творять частину федерального (німецького) закону та встановляють права і обов'язки безпосередньо для всіх мешканців федеральної (німецької) території". На цю саму тему вписано цілий ряд інших клявзуль. Стверджується, що німці під цим оглядом не є перші, бо подібну потребу обмежити дещо абсолютну суверенність одної країни в користь міжнародних, отже і власних інтересів пізнали вже теж інші західні народи.

ФРАНЦІЯ ПІДДЕРЖУЄ КОЛОНІЯЛЬНІ ДОМАГАННЯ ІТАЛІЇ.

Рим, 6 січня. — Італійський міністер закордонних справ, Карло Сфорца, запевнив парляментарний комітет закордонних справ, що під час його недавньої зустрічі з французьким міністром закордонних справ Шуманом в Каннес, той заповів повну французьку піддержку італійських претенсій до африканських колоній з перед-фашистського часу. В італійських політичних колах вважають, що таке становище Франції може причинитися до полагодження цеї справи чотирма великодержавами ще перед нарадами Генеральної Асамблеї О. Д., на порядку нарад якої вона є поставлена. Міністер Шуман мав рівночасно піддержувати пропозиції повного зрівнання Італії в европейських та міжнародних справах, не зважаючи на її недавну участь у війні по боці Німеччини.

СОВЄТИ БЛЬОКУЮТЬ АМЕРИКАНСЬКУ ПОШТУ НА СХІД.

Треллеборґ, Швеція, 6 січня. — Совєтські власті відмовилися прийняти понад 2,000,000 фунтів різдвяних посилок з Америки до Польщі та східної Німеччини, — повідомили вчора шведські поштові власті. Совєти завернули поштові посилки з кордону, заявляючи, що вони не признали шведсько-американського поштового договору та що це вони вважають американським намаганням зламати через Швецію совєтську бльокаду Берліна.

ЮГОСЛАВСЬКИЙ КОМУНІСТ ПРО ДВОЛИЧНУ СОВЄТСЬКУ ПОЛІТИКУ.

Білгород, 6 січня. — Ідеологічно-політичне напруження в „комуністичній сім'ї" між Югославією та іншими совєтськими сателітами виявилося вчора знову в гострому виступі секретаря югославської комуністичної партії проти дволичности совєтської домашньої й закордонної політики. Він наводив приклади, якто Совєти висилали на Сибір і стріляли своїх власних громадян, які поважились ширити дефитизм і зневіру, яку тепер намагається совєтська пропаганда ширити в Югославії.

ПОДВІЙНА СИСТЕМА ЦІН В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Прага, 6 січня. — Під час вчорашніх нарад парляменту чехословацький міністер фінансів Яромір Доланский виголосив промову в справі бюджету, головною точкою якої була проблема введення подвійної системи цін для „бідних і багатих". Ця програма передбачує офіціяльний чорний ринок „для багатих", на якому ціни будуть до 450% більші ніж нормально. Вони охоплюватимуть головно взуття, автомобілі, газоліну і т.п.

ФРАНЦІЯ ТА ІТАЛІЯ В АВАНГАРДІ БОРОТЬБИ ПРОТИ КОМУНІЗМУ

Париж, 5 січня. Поль Девінат, помічник премієра Кейля, ствердив в листі до англійської газети Менчестер Гвардіян, що світ не оцінює належно тих труднощів, що виникають для Франції з її рішальної боротьби проти комунізму. Девінат підкреслює, що Франція та Італія стоять в першій лінії боротьби проти комунізму в Европі і під цим оглядом вони досі віднесли велику перемогу. Обі ці країни належать до тих нечисленних в Европі, які цілком виключили комуністів від уряду.

ГОЛАНДСЬКИЙ ПРЕМІЄР В ДОРОЗІ ДО ІНДОНЕЗІЇ

Гаґа, 5 січня. Голандський премієр В. Дреес відлетів вчора літаком до Індонезії, де мав би зустрітися з провідниками республіки та відбути з ними наради. Головною ціллю своєї поїздки премієр назвав бажання одержати інформації з першої руки та поробити конкретні заходи для якнайшвидшого встановлення Злучених Держав Індонезії. Загально вважається, що поїздка премієра може багато причинитися до відпруження теперішніх голандсько - індонезьких стосунків.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка - (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

КОНСТРУКТИВНА ПРОГРАМА

Президент Труман, повитаний з великим одушевленням у новому конгресі, промовляючи перший раз як президент з вибору, заявив у перших словах свого послання, що країна находиться у доброму стані. Ці слова набрали ще більшої ваги, коли президент зачав водночас натякати на різні недомагання, як на невистачальну мінімальну заробітну платню, пекучу потребу нових мешкальних домів, не всіх обіймаюче суспільне обезпечення і т. д. Не зважаючи на всі ці недомагання — а їх дуже багато — в Злучених Державах людям таки ще найкраще й найсвобідніше жити. Таке заявив президент Труман і з тим усі ми погоджуємось, як і з тим, що повинно бути краще. А це останнє теж заповів президент у своїм посланню, підкресляючи, що багатства є на це, щоб усі з них користали, ціле населення, а не поодинокі люди, чи групи.

Назагал президент Труман повторив у своїм першім посланні вкоротці майже все те, що він обіцяв населенню в часі виборчої кампанії. Тоді він сказав виборцям, що вони виявили б себе в історії найневдячнішим у світі народом, коли б не віддали керми державою знов у руки тої партії, яка принесла їм добробут, якого ще досі в Америці ніколи не було. Більшість, як знаємо, заявилась за Демократичною партією та тими, яких вона запропонувала до вибору. Таким чином маємо при владі президента Трумана та демократів.

Президент Труман не пішов випробуваним шляхом давних політиків, що одне говорять при виборах, а інакше поступають, діставшись до влади. Він виразно дав усім до зрозуміння, що піде шляхом економічної політики свого попередника Рузвелта, з тою хиба різницею, що новий курс "New Deal", буде радикальнішим. Сам президент назвав свою програму "Fair Deal", себто змаганням до більшої суспільної справедливости.

Противники "Нового Розподілу", затрівожені новим курсом, уже назвали програму президента "соціялізмом", точніше "державним соціялізмом". Приводом до цього стало головно це, що президент загрозив промисловим магнатам, що коли не будуть вивязуватись як слід зі своїх завдань, то сама держава готова братись до бизнесу і продукувати. Ця погроза звернена в першу чергу в бік могутньої сталевої промисловости, якої продукція зачала підупадати в часі, коли потреба її повного розгону для розбудови самої країни, як і для запотребувань, звязаних з оборонною акцією.

Найбільш "непопулярною" точкою в посланні президента було це місце, де він заговорив про потребу нових податків. Хоч демократам — як кажуть — аж руки пухли від оплесків, яких вони не жаліли президентові, тут вони замовкли разом з республиканцями, хоч президент натякав, що треба наложити більший податок тільки на багатшу та середню клясу. Але решту програми оплескувано дуже гарячо. Вона в конгресі певно перейде. Значить треба надіятись в робітничому законодавстві повороту до Акту Вагнера зо змінами; у відношенню до "Ді Пі" зміни закона на ліберальніший і з допущенням більшого числа скитальців до Америки; в закордонній політиці більшого опору советській агресії та скріплення мілітарної сили Америки та демократій.

В самій країні найбільш радіє новими плянами президента робітництво. В світі теж вдоволені посланням президента. Найбільш невдоволені — комуністи.

81-ший Конгрес

Як тільки скінчились президентські вибори несподіваною перемогою Демократичної партії, зачали зараз заповідати різні зміни не тільки щодо осіб, що є близькими дорадниками президента Трумана, але й щодо змін у конгресі й цілій внутрішній політиці країни. Перед виборами ті самі голоси, рахуючись з повною перемогою Республиканської партії, теж заповідали різні зміни, але це було природним явищем, бо ж адміністрація мала перейти від демократів до республиканців. Нині вже не приходиться нікому заповідати і догадуватись, бо вже від понеділка зачав радити новий конгрес, з ряду 81-ший. Йому предложить президент Труман впродовж цього місяця цілий ряд важних справ, розпочинаючи оглядом про загальний стан, у якому находиться держава в сучасну пору. З цього, що скаже президент Труман на початку нової президентської каденції у своїх посланнях до конгресу, буде можна виробити собі погляд, якими засадами думає він руководитись в найближчих чотирьох роках, як у внутрішній політиці, так і закордонній. Тому саме таку велику вагу прикладають до тих послань.

Ніхто не надіється наразі ніяких великих змін в закордонній політиці країни, але тому, що діються тепер великі речі, от хочби в Китаю, вони вимагатимуть від президента ширшого вияснення. Це ж важне, наприклад, знати, чому здержано дальшу допомогу проти - комуністичному урядові в Китаю та чому настається там на порозуміння з комуністами. Теж і в внутрішній політиці є важні проблеми. Наприклад, президент Труман обороняв в часі виборної кампанії економічну философію „Ню Діл". Тепер навіть говориться уже одверто про новий „Ню Діл". Як це розуміти? Теж треба знати, як далеко сягає бажання президента в справі зміни робітничого закону Тефта-Гартлія, а радикальна зміна викличе цілком певно в конгресі завзяту дебату. Про це вже заговорив президент у своїм першім посланню, але тільки загально. Точніше заговорить у наступних предложеннях.

Легко передбачити, що 81-ший конгрес не піде проти пропозицій президента в такий спосіб, як це було з президентським предложенням в минулому конгресі, що мав республиканську більшість. Президент Труман є нині справжнім „босом" у своїй партії й має за собою в новому конгресі льояльну демократичну більшість. Таким робом перед президентом Труманом простягається тепер вдячне поле до широкої, творчої праці, до нових ідей, які він зможе здійсняти, маючи за собою запевнену більшість у конгресі. Президент Труман нарікав передше, що його праця є паралізована „ворожим" 80-тим конгресом, другим „найгіршим" з усіх конгресів. Населення стало при виборах по боці Трумана, вибрало його президентом, а теж вибрало більшість таких представників до конгресу, що є його політичними однодумцями. Тепер черга на президента відплатитись за це велике довіря і повести країну по шляху дальшого добробуту, а теж вивязатись з тих великих завдань, що припали на Злучені Держави титулом їхнього провідного становища в світі.

Усі надіються, що президент Труман, як і новий конгрес, розуміють добре велику відповідальність, яка спала на них в цю переломову епоху людської історії. Свої мандати вони дістали в довірю, що сповнять свої завдання розумно й чесно для добра Америки та цілого світу.

Скріпляти релігійне життя

Оповідали колись жартами про галицького радикала, як він намагався переконати селянина, що „науково доведено", що Бога нема, а церква й богослуження це „попівська видумка". Почувши це селянин простодушно запитав: „А хто ж паску святитиме, як їх не буде". Цей жарт, що на правду, подобає, пригадує, що наші релігійні обряди, зокрема ці, що звязані з такими святами як Різдво, Великдень, перейшли в кров і кість широких мас українського народу. Тому й не диво, що нарід зберігає їх як національні святощі. Знов найновіші приклади з життя українських скитальців, вказують, що рідні традиції Різдва й Великодня помагають обєднувати наш нарід і ціле народне життя на чужині. Це саме було й ще далі є теж і між американськими українцями.

Піонірські часи української громади в Америці зазначилися основним змаганням українського емігранта до заснування, осередка релігійного життя на краєвих вирцях. Коло церков повстали школи, читальні, братства, Народні Доми. Спроба російського царського уряду нащепити на українським церковним підложжі російську церкву до деякої міри вдалася. Новітня російщина у виді комуно-большевизму теж нанесла деякої шкоди зорганізованому громадському життті української спільности в Америці, як на народнім так і релігійним полі.

Коли йде про загальний характер українського життя в Америці, то можна його назвати національно - консервативним у тому значенні, що українське громадянство намагається зберігати найкращі традиції, які колишня українська еміграція принесла з собою з Рідного Краю до Америки. Найновіші спроби вивести зразки української культурної традиції на широку американську арену показалися удачними й заохотили тут родженé наше покоління до дальшої праці на цьому полі.

Згадуючи різдвяні колядки і великодні гаївки та все це, що створив український нарід у звязку зо своїм релігійно - національним життя, треба водночас мати на увазі джерело цієї традиції, тобто релігійне життя, зосереджене в першу чергу в церкві й в родиннім домі. З цього заключення, що духовою необхідністю української спільноти являється поширення релігійного життя не тільки в теорії, але й в практиці.

На подібну тему було цього Різдва багато мови і в американських газетах. Говорено, наприклад, про ходження до церкви тільки для паради — раз на рік, коли треба ходити кожному кожної неділі. До того спільна появa біднішого й багатшого в церкві є признакою демократичної засади рівности людей.

„Як вщепити в дитину моральні засади?" — це є питання кожного доброго батька і доброї матері. Та як часто в теперішних часах буває, що забувається при цьому установу, яка плекає ці засади з поконвіку, а цею установою є церква.

Релігійне виховання повинно починатися від молодости. З таким вихованням набирае людина постійних засад, на яких опирається всесвітна мораль. Цю мораль називають тепер християнською цивілізацією у противенстві до нецивілізованих звичок примітивних народів чи родів. Коли комуно-большевизм своїми неморальними практиками поширює примітивне дикунство, получене з новітнім варварством, то само собою насувається думка, що для спинення варварства треба поставити силу християнської цивілізації.

Українська спільнота в Америці тепер уже має нагоду покористуватися своєю рідною церквою, як цивілізаційним і патріотичним чинником. Дбаймо про цей важний чинник не тільки в такі свята як Різдво, але завжди. Багато наших парохій мають у себе ще памятки піонірського життя: Є книги, які тепер належать до рідкостей. Є твори мистецтва, яке належить до історії. Є ще навіть живі люди, що можуть багато цікавого розповісти з нашої давнини; є записки і протоколи, які становлять джерела історії українсько-американської спільноти. Все це треба зберегти, бо воно цінне й дороге. Це ж свідки нашого минулого. І з любови до минулого творім тепер нове релігійне й культурне українське життя, маючи вже багато нових і добрих сил, що зможуть цілком певно піднести це життя на вищий щабель.

Микола Чубатий.

Роля НТШ у відродженні української нації

(З нагоди 75-ліття існування Наукового Товариства ім. Шевченка).

Сто літ тому українська нація не існувала в офіціяльних списках народів Европи. Тяжко було допитатися про українську націю навіть поміж професійними географами та етнографами. Український нарід в політичному розумінню не був нацією, тільки етнічною масою, з якої щойно могла витворитися нація. Одначе ця маса могла так само й не стати нацією. Пригожих обставин до такої переміни український нарід не мав; навпаки, оба його історично ворожі сусіди — Московщина та Польща — доцільно над тим працювали, щоб український нарід ніколи політичною нацією не став та як такий не захотів стати господарем на рідній землі.

Проте „Україна встала з могили", як писали сто літ тому кирило-методіївські братчики та за нецілих сто літ вона стала вповні політичною нацією, формально вона вже нині займає місце в Організації Обєднаних Держав, а внедовзі, як віримо, український нарід перейме певно теж і владу на рідній землі як її „хазяїн домовитий".

Немає сумніву, що на шляху того відродження української нації величезну ролю відіграли визначні індивідуальности, з яких одні своїм віщим пламенним словом засівали серед поневолених українських мас ідеали національного та соціяльного визволення, а другі перебробляли ці віщі кличі в догмати національного існування українського народу, що згодом спопуляризовані як національна віра відродили українську націю.

Першу ролю у відродженні українського народу відіграв геніяльний пробудник українського народу Тарас Шевченко, що серед найбільше марної дійсности етнографічної української маси у своїх пламенних та революційних словах поставив візію самостійної України без московського та польського панування; України справді демократичної, гуманної та справедливої. Одначе й це була тільки візія майбутности. Хто ж мав реалізувати ту Україну? Чи темні маси, чи назагал винародовлене українське дворянство, чи духовенство, виховане у великій пошані для одної неділимої православної Росії, наслідниці святої Руси з царем у проводі?

Візію Шевченка треба було переробити на розумово доказані правди: хто є український нарід, чим він наслідником і якого духового та матеріяльного добра є він спадкоемцем. Потреба було науково повести культурні та фізичні межі в теперішности, в минулім та в майбутньому поміж Україною; Московщиною та Польщею. Науково треба було доказати саме існування окремого українського народу та дати йому наукову легітимацію окремої нації. Одним словом візію Шевченка треба було науково опрацювати та доказати її правдивість, що вона є теперішною та історичною правдою, а не фантазією поета.

Цеї мозольної праці піднялося покоління, що прийшло по Шевченкові. Це покоління визначних, хоч вже може не геніяльних, але працьовитих наукових дослідників. Вони, розроблюючи крок за кроком мову, історію, етнографію, економію, право, мистецтво та всякі інші скарби українського духа та української землі, доказали, що український нарід має всі обективні дані стати в повному розумінню нацією, коли тільки ця річево доказана українська дійсність стане свідомістю мільйонів українців, досі етнічної маси.

Цю другу частину роботи по Шевченкові, роботи наукового досліду українського народу піднялися спершу відокремлені одиниці мовознавці, історики та етнографи, як Бодянський, Костомарів, Максимович, Чужбинський та інші. Продовжували її дальше українські вчені дослідники серед безприкладних перешкод з боку царської влади, згромаджені в полудневім відділі російського імператорського географічного товариства для видавництва „Киевськая Старина", з конечности видаваного російською мовою. Одначе систематичну та зорганізовану працю в цім напрямі перевело щойно в 1873 році основане, а 1892 року зреорганізоване Наукове Товариство імени Шевченка, яке саме тепер святкує 75-літній ювілей свого існування.

Може припадково, а може й свідомо сталося, що перше українське наукове товариство прийняло за свого патрона Тараса Шевченка. Одначе яким би способом це не сталося, завдання, що їх поставило собі Наукове Товариства імени Шевченка мали тісний звязок з ідеологією геніяльного поета. Той маніфест, повний візії та огня, що його проголосив українській етнічній масі Тарас Шевченко, Наукове Товариство ім. Шевченка мало науково доказати, що він є опертий на твердій, науково доказаній дійсності. Цю роботу Наукове Товариство імени Шевченка виконало світло.

(Докінчення на стор. 3-тій)

С. Курилів.

ПРИВИД

(Різдвяний спомин.)

(Докінчення).

Вклонялись вороги українцям, клякали і не вставали більше...

Машинові кріси косили їх, мов косар траву...

На лівому крилі Василь зо стисненими устами косить...

Грає машиновий кріс в його руках справно, самопевно, мов автомобілевий рушій...

Маліють ворожі лави...

Не осягне ворог своєї мети!

Починається панічний відступ... Ворог кидає оружжя і все що має на собі і утікає поспішно в темряву села...

Падає команда:

— До протинаступу!

Рушили лави вихром...

Весело, самопевно!...

Чути радісне дихання стрілецьких грудей...

Булавного Василя щось раптом ляпнуло в праву грудь...

Він захитався...

— Невже ж я ранений?

Але він дальше побіг...

За хвилю, ноги відмовили послугу...

З його рук вилетів кріс...

До нього підбіг його товариш Гірняк:

— Ти ранений, друже?

— Так — відповів слабим голосом, і присів.

Коло нього зачорнівся сніг темними латками...

Обійми мене друже за шию... держися міцно, я понесу тебе назад!...

— Спасибіг!...

Побіг, важко дишучи

Стрілецькі лави переможно поплили дальше вперед.

За ними де-неде чорнів сніг...

III.

Весело блимають зорі...

В селі, — тихо. Святкує народ радісно Велику Ніч.

Тільки Наталя поглядає крізь вікно...

І мати засумована, зложивши руки на грудях, мовчки шепоче молитву...

Не клеїться розмова...

— Донечко, може вечеряти будемо?

— Ще хвильку заждемо, мамо... Ще хоч півгодинки... Може він прийде?...

Сумує в кутку пшеничний дідух, опустивши довгі вуса вдолину...

Немов далекий відгомін прилинув в хату дитячий спів:

„Бог предвічний
Народився..."

Важко зідхнула Наталя...

Не відриває чола від заплаканої шиби...

Очі свої за милим видивляє.

— Ох, мамо... мамо...

— Не журися, пташко, Бог ласкавий...

— Боже! Верни мені його!

І знову до шиби.

Раптом крикнула несамовитим голосом, від вікна відскочила, за серце зловилась і мов підкошена квітка упала на долівку.

Смертельно перелякана мати кинулась до неї:

— Що з тобою, дитино моя?

Отямилась.

— Ох, матінко... Я бачила страшне! Василь стояв за вікном в такій скривавленій сорочці... І так жалібно глядів на мене... Ох, Боже! Нема вже в живих мого сокола ясного!...

І линули сльози.

Прожогом кинулась мати на двері. Обійшла довкола хати, нікого не було.

— Це привид був, дитинко... Ти так свої очі видивила, що тобі вже Василь привиджуватися почав. Недобре так, дитино...

— Ох, нещасна я... Він не живе...

Гарячкувати почала.

Над нею сиділа знеможена мати і гладила її головку.

Просиділа так до ранку.

Василь не приходив...

Другого дня ввечорі привезли селяни від залізничої станції раненого Василя.

Жінки кинулись до нього і заголосили.

— Наталю — шепнув він — а я таки... додержав свого слова і прийшов на свята... Не журіться мамо і ти Наталю... Моя рана не страшна. Лікар мене перев'язав, а товариші віднесли мене до поїзду. Я скоро виздоровію. Тільки не журіться...

Його уложили на ліжку і він скоро заснув.

А коли пробудився, над ним сиділа його дружина і своїми устами втишувала його болі.

— Наталочко — говорив він — Україна ще не вільна... На коли видужаю, піду знов у бій, бо не хочу з такою квіткою, як ти кохана, у неволі жити...

— Підеш... підеш... — шептали її уста — підеш, мій любий, але не сам... І я піду з тобою... Як згинемо, то разом... Мені не жити без тебе, а тобі без мене... Підемо обидвоє, добре?

— Добре!

Гарячими устами припала до нього.

Цеї самої ночі повернув з італійського полону живий та здоровий Іван Прийма, до своєї старої матері...

Анатоль Вовк.

Чому маємо два календарі?

Приблизно рік тому на сторінках „Свободи" розгорнулася була обширна дискусія на тему: треба нам змінити наш церковний каендар, чи ні? Тому, що справа і досі не рішена нашими церковними властями, ми продовжуємо вживати старого стилю у церкві, а нового у повякденному житті.

Розгляньмо сьогодні, на порозі нового року, як це склалося, що існують поруч себе різні календарні системи та пригляньмося, котра із них найкраща.

Завданням календаря є уможливити людям міряння та відзначування довших відступів часу. У природі маємо три роди натуральних мірил, на яких від найдавніших часів опирається міряння часу, а саме: довжина доби, довжина місяця та довжина соняшного року. Доба, це відтинок часу, в якому земля виконує повний оборот довкола своєї осі.

Місяць (астрономічний, а не календарний) триває від появи нового місяця на небі до другої такої появи, себто около 29 і пів дня. Соняшний рік визначується на підставі позірного руху сонця і він триває від весняного зрівнання дня із ніччю (припадає на 21 березня) до наступного такого зрівнання .Завданням творців календаря було узгіднити довжину доби, місяця і року взаємно зі собою та з порами року. Тут, однак, показалися великі труднощі. Коли докладну довжину соняшного року поділимо через довжину доби, себто 24 години, побачимо, що у році вміщається повних 365 днів та ще залишається злишних кілька годин. Іншими словами, число днів у соняшному році не є ціле. В подібний спосіб не дається поділити року без решти через довжину астрономічного м і с я ц я. Щоб якось зарадити справі, старинні астрономи, творці жидівського та магометанського календарів, встановили, що кількість днів у календарному році не буде постійна, а буде мінятися за певними правилами. Дальше, вони встановили переступні роки, що мали бути на один місяць довші як звичайні роки. Це усе дуже ускладнювало рахунок часу. У старинному Римі, за часів перед народженням Христа, справа календаря була у великому непорядку. Дійшло до того, що за часів імператора Юлія Цезара початок року припадав у вересні, замість у січні. Щоб положити край цим безпорядкам, Юлій Цезар, порадившись із єгипетським астрономом Сосігенесом, установив в році 46-тім перед Хритом новий календар, що від його імени і зветься Юліянський. Тому, що як уже згадано, астрономічний соняшний рік не має повного числа днів, а тільки 365 і около одну четвертину дня (докладно: 365 днів, 5 годин, 48 мінут, 46 секунд), Цезар встановив так: календарний рік буде мати через 3 слідуючі по собі роки 365 днів, а кожний четвертий рік буде на один день довший, а саме місяць лютий у тому році матиме 29 днів, замість звичайних 28 днів. Такий рік зветься переступним роком. Таким чином середня довжина календарного року була 365 і одна четверта дня і календарний рік був лише на дрібку довший від соняшного року.

Справа календаря була отже, розв'язана, але як показалося не на завжди. Тому, що календарний рік був трошки довший від соняшного, він припізнювався щороку у порівнанні зі сонцем на около 11 минут. Коли проминуло тисячу років від часу створення Юліянського календаря, цих кільканадцять мінут дали разом вже коло 8 днів різниці.

З кінцем XVI. століття Римський папа Григорій XIII. рішив усунути цю різбіжність та зреформувати календар так, щоби він ішов у парі з сонцем. В 1588 році він зарядив, що після четверга 4-го жовтня у тому році буде слідувати відразу пятниця 15-го жовтня, опускаючи в цей спосіб 10 дат, але заховуючи чергування днів у тижні. Папа Григорій зарядив дальше, що в майбутньому роки із повним числом століть, себто напр. 1600 чи 1900 будуть тільки тоді переступними роками, коли їх число можна поділити без решти через 400. Так напр. рік 1600 був переступний рік, але 1800 і 1900 не були. В цей спосіб середня довжина календарного року була дещо скорочена і різниця між календарним і соняшним роком зменшилася із 11 мінут до 26 секунд річно. Проведену папою Григорієм реформу не всюди прийняли прихильно. Країни, де переважала римо-католицька віра, прийняли новий календар зразу, тоді як країни грецької та протестантської віри не прийняли цих змін, дальше вживаючи Юліянського календаря. Але з бігом часу і ті країни, бачучи перевагу нового календаря, одна по одній приймали Григоріянський календар.

Так, наприклад, Англія вживала Юліянського календаря, або — як інакше кажуть — календаря старого стилю, ще через сімдесять років, себто до 1752 року, Румунія до 1919 року, а Туреччина аж в 1927 році перейшла на новий стиль.

У нас, в Америці, так як і в Англії, вживали Юліянського календаря аж до 1752 року, так, що напр. дату відкриття Америки Колюмбом ще і сьогодні подаємо за старим стилем (12-го жовтня 1492 року). Дати пізніші від 1582 року, хоч в оригіналі подавані за старим стилем, перечислюємо на новий стиль. Так напр. кажемо, що Вашингтон уродився 22-го лютого 1732 року, хоч у документах записано, що він народився 11-го-го лютого того ж року.

Григоріянський к а л е н д а р сьогодні загально визнаний і прийнятий у цілому світі. Існують, вправді, поруч нього і старші, менше досконалі календарні системи, як напр. жидівський, м а г ометанський чи Юліянський, але вони вживаються майже виключно в релігійному житті поодиноких віроісповідань. Ці календарі мають поважні недоліки. Жидівський календар напр. є дуже скомплікований. Він має сім переступних років на кожних 19 літ. Звичайний рік у ньому може тривати 353, 354 або 355 днів, а переступний рік є на один місяць довший і має 383, 384, або 385 днів. У м а г о м етанському календарі, що оснований виключно на 29 зглядно 30-денному місяці, календарний місяць не зв'язаний із порами року, так, що напр. весна кожного року припадає на інші місяці. Про недолік Юліянського календаря, а саме про відносно велику розбіжність із соняшним роком, ми вже згадували. Від часів реформи календаря Григорієм XIII., Юліянський календар опізнився в порівнанні з Григоріянським на дальших три дні, так, що нині різниця між ними є 13 днів. Григорянський календар за той сам час, себто за 366 років, приспішився в порівнанні із сонцем всього на 3 години.

Беручи до уваги усі висвітлені факти можна сказати, що прийняття Григоріянського календаря греко - католицького та православною церквою було б не тільки дуже корисне з практичного боку (спільне святкування свят із іншими християнськими віроісповіданнями), але було б теж поступом від застарілого календаря до більше досконалого і раціонального.

ПОМЕР Я. БІБЕРОВИЧ, ОТАМАН УГА.

Дня 18 листопада 1948 помер у Відні після довшої недуги отаман УГА Ярослав Біберович у 65-ім році життя. Покійник родився в Коломиї, був по фаху військовим інжиніром-сапером, а після розпаду австрійської монархії перейшов на службу Західно-Української Народної Республіки. Іменований зразу військовим представником в Угорщині, він став згодом дипломатичним представником ЗУНР у Будапешті, а відтак послом ЗУНР в Німеччині на місце пок. д-ра Евгена Левицького. Після ліквідації правительства ЗУНР Покійник осів постійно у Відні, де працював у різних будівельних фірмах. Оставив жінку і сестру на скитальщині та брата Володислава, що від довшого часу живе в Канаді.

На 4 стор.

Д-р Іван Раковський голова Наукового Товариства ім. Т. Шевченка в Америці

На сам Святий Вечір по новому стилю, дня 24-го грудня м. р. прибув кораблем Марін Марлен на постійний побут до Америки сеніор українських вчених та голова Наукового Товариства ім. Шевченка, проф. д-р Іван Раковський. Сідоголовий, 74-літній проф. Іван Раковський приїхав зі своєю ріднею, дружиною Софією та її сестрою Марією Грушкевич. Рівночасно з батьком прибув син проф. Раковського, Мирослав, радієвий інженер, зі своєю дружиною, синком та тещою п-нею Пацановською. Покищо, д-р Іван Раковський та його рідня замешкали в Нюарку.

Д-р Іван Раковський, це відомий український антрополог, учень батька української антропології Хведіра Вовка, світової слави вченого зі Східної України. За молодших років д-р Іван Раковський учителював як гімназіяльний професор в Коломиї, а потім у Львові. За польських часів він був професором Тайного Українського Університету у Львові, а по його замкненню був професором Української Католицької Богословської Академії у Львові аж до 1939.

Його наукові заслуги та милу товариську вдачу оцінили йкраїнські вчені, згуртовані біля Наукового Товариства ім. Шевченка, вибираючи його головою тої найстаршої української установи, що саме того року обходить 75-ліття свого існування. Д-р Раковський вів НТШ продовж сімох років перед війною та продовж военного лихоліття. По приході большевиків до Львова (1939) він остав на місці. Одначе ситуація під новою окупацією ставала невиносима. Червоні замкнули НТШ, українська свобідна наука припинилася.

Д-р І. Раковський рішився піти на еміграцію, що й зробив на початку 1940 року, використовуючи пригожу обставину. Одначе й під німцями не міг голова НТШ добитися дозволу на вікриття НТШ, і ця установа була приневолена існувати під націстами напів тайно.

Перед другим приходом большевиків до Львова (1944) голова НТШ, подібно як біля дві третини дійсних членів тої установи, перенеслися на захід, де в Мюнхені обновили діяльність тої українсьфі установи в березні 1947, під дальшим головством д-ра Івана Раковського.

Розуміючи, що українська наука в теперішній ситуації спокійно може розвиватися тільки за морем на вільній американській землі, д-р Раковський рішився виїхати до Америки.

Щиро витаємо цого заслуженого українського вченого та патріота на американській землі з надією, що він зможе і тут дальше продовжати свою корисну працю.

БАНК МАЄ ШІСТЬ БІЛЬЙОНІВ

Ню Йорк. — Бенк оф Америка Нешенел Трост енд Сейвингс Асошейшен звідомляє, що з днем 31 грудня 1948 р. він мав грошей на суму шість більйонів долярів. Є це найбагатший банк у світі.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ДЕСЯТЬ МІЛЬЙОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Роля НТШ у відродженні української нації

(Докінчення зі стор. 2-гої).

Багато передше зробили відокремлені дослідники української мови, історії та етнографії. Одначе працюючи серед ненормальних обставин та часто неконтрольовані співтоваришами спеціялістами тої самої наукової ділянки, вони помилялися. Щойно зорганізована наукова установа, в якій праця та досліди кожного вченого були продискутовані та піддавані контролі збірної співпраці, заки були опубліковані як засади української правди, дали результати справді епохального значення.

Наукове Товариство ім. Шевченка працею цілої низки мовознавців доказало безсумнівну самостійність української мови. Сила їх наукових аргументів приневолили навіть офіціяльну російську академію наук зайняти в цій справі позитивне становище та подати російському урядові до відома, що українська мова це не „южнорусское наречіе" російської мови, а тільки самостійна мова окремого народу.

В кабінетах та в виданнях Наукового Товариства ім. Шевченка ясно була розроблена українська історія та її відношення до історії народів російського та польського. Поволі з баламутних облаків східно - европейської історії тільки завдяки історикам Наукового Товариства ім. Шевченка став зникати історичний обман про спільну Русь, бо виринула ясна концепція, що тисячлітнє минуле української землі це історія України, а минулого Московщини треба шукати на землях московського народу. Зник теж історичний обман польської науки про Польщу на українських землях.

Українські етнографи, працюючі в Науковім Товаристві ім. Шевченка, основно прослідили та доказали, що український нарід своєю цілою культурою та цілою своєю духовістю це окрема та самостійна нація, з власною індивідуальністю, з власним культурним минулим та з окремими власними духовими шляхами на майбутнє.

При Науковім Товаристві імени Шевченка велися теж досліди фізичного характеру української землі, досліди географії, геології, а вкінці досліди над вселюдськими науками необмеженими простором одного народу. Ще недавно, світом призабутий нарід через своє Наукове Товариство імени Шевченка став вносити свою частину в скарбницю вселюдської науки та тим способом теж доказувати своє існування як окремого національного колективу.

Величезна видавнича діяльність наукових творів НТШ висиланих по всіх бібліотеках світу ставали науковою легітимацією українського народу як окремої нації. Не хочу повторювати знов тих десяток великих імен українського народу, на чолі яких стоять імена великанів українського духа, Грушевського та Франка. Всі великі імена української нації кінця 19-го та перших десяток 20-го століття звязані з Науковим Товариство ім. Шевченка.

Ці наукові правди про український нарід добувані мовольними дослідами українських вчених передавалися соткам української інтелігенції східної та західної України за посередництвом Літературно-Наукового Вістника", публікації існуючої формально поза НТШ, але стисло звязаної з культурно - науковим середовищем тої наукової установи. Яка була освідомлююча роля „Літературно-Наукового Вістника" перед 1914 роком, це можуть сказати тільки люди старшого покоління, що ці часи памятають. Не було тоді правдивого українського інтелігента по обох сторонах Збруча, що не виховувався на „ЛНВістнику".

Працю НТШ, як важного культурно - наукового всеукраїнського середовища попирали духово та матеріяльно всі українці російської та австрійської України. Наукове Товариство ім. Шевченка хоч з огляду на протиукраїнський режім царської Росії фізично було у Львові, на ділі воно було першою та справді всеукраїнською установою.

Думки та ідеї винаходжені, науково узасаднені та опубліковані в виданнях НТШ, пропускані за посередництвом „ЛНВістника" в душі соток інтелігенції через працю другого товариства призначеного для ширення освіти серед мас, через „Просвіту", ставали власністю щораз ширших кругів українських мільйонових мас. Візія Шевченка завдяки праці Наукового Товариства імени Шевченка ставала дійсністю. Вставала Украйна з мільйонами свідомих українців. Світ правди засвічувався по всій українській землі. „Хто ми та чиї ми діти" ставало свідомістю мільйонів ,а та свідомість попихала і нині попихає їх до чину — до повного визволення українського народу від усякого чужинецького панування.

Чи Ви вже вписали своїх дітей до У. Н. Союзу? Коли ні, впишуть сейчас!

ІСТОРІЯ ЩАДНИЧОГО БАНКУ ЮНІОН СКВЕР СЕЙВИНҐС БАНК В НЮ ЙОРКУ.

Згаданий банк існує від 1867 р. Він перенісся до дому під ч. 20 Юніон Сквер з давнішого приміщення під ч. 516 Бродвей. Там він був заінкорпорований в 1848 р. і до 1905 р.

Р. Г. Бровнел, президент Юніон Сквер Сейвинґс Банку.

був званий як Інститюшен фор Сейвинґс оф Мерчант Клеркс. Він повстав водночас з Торговельною Палатою Ню Йорку й Меркантайл Лайбрері Асошиейшен.

Около половини минулого століття Юніон Сквер став ре-

Алберт Сторк, секретар Юніон Сквер Сейвинґс Банку, який буде управителем філії.

зиденціональною секцією міста й туди зайшли багатші родини. У цілій околиці були гарні дерева, а по середині Юніон Сквер був водограй, з якого випливала вода, спроваджена з збірника Ню Кротон Вотер. Вода трискала до вершка високих дерев. Провідні нюйорські родини мали свої доми довкруги Юніон Скверу. Теперішнє приміщення під ч. 20 Юніон Сквер було збудоване в 1907 р. Його відновлено й перебудовано зовсім мадерно в 1938 р. (ог.)

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Жіноче віче.

Заходом Нюйорської Окружної Ради Відділів С. У. А., та при співучасти інших жіночих організацій, відбулось 5. грудня в Ню Йорку віче, яке було скликане з нагоди приїзду з Европи делегаток на „Світовий Конгрес Українського Жіноцтва, пань Ірени Павликовської і Дарії Ребет.

Віче відкрила і ним проводила голова Окружної Управи С. У. А. пані Іванна Бенцаль, а на секретарку покликала паню Стефанію Галичин, представницю Золотого Хреста.

Привитавши делегаток з Европи, пані Бенцаль зазначила в своїй промові, що якраз тепер є 10 літ, коли українське жіноцтво скликало жіноче віче в Ню Йорку. Різниця між нинішним вічем а цим з перед 10 літ є ця, що тоді ми протестували проти розвязання С. У. А. польською владою, в Галичині, та проти закриття жіночої преси, а тепер 10 літ пізніше тої Польщі вже нема, а наш нарід знайшовся в одній московській неволі, а частина його знов на вигнанні. Між ними є багато вдів і сиріт, яким наше жіноцтво в першій мірі мусить дати поміч.

На першу бесідницю пані Бенцаль попросила паню Павликовську, голову Обєднання Українських Жінок на Еміграції.

Пані Павликовська зложила насамперед подяку всім тим центральним українським установам в Америці, які своїми протестами і телеграмами до американських властей причинились до того, щоб рятувати наших людей від насильної репатріяції до Советів. Окрему подяку зложила воякам Американської Армії, які теж багато помогли в цьому, щоб наші люди не були силою забрані до Советської неволі. — Дальше задержалася бесідниця над причиною української скитальщини.

Ніхто з українців, говорила бесідниця, не пішов добровільно на скитальщину. Любов українського народу до своєї поневоленої Батьківщини, та привязання до Рідної землі, є таке велике, що ніхто не був би покинув цеї землі, якби не певність того, що кожного свідомого українця чекає як не смерть, то муки і терпіння у далекій холодній півночі.

Бесідниця переповіла також тяжке переживання та терпіння, яких зазнав наш нарід за часів німецької окупації. Зокрема ця окупація далась в знаки українцям з Великої України, бо над ними німці найбільше знущалися.

Опісля пані Павликовська говорила про життя українців на самій скитальщині. Життя це дуже нуждение. Бракує харчів, одежі, а тепер в зимі і теплого помешкання. Найбільше терплять старці, хворі, та безпомічні вдови і діти.

Тим матерям і дітям треба звідси дати конечно матеріяльну поміч, бо вже тепер одна третина дітей хворі на сухоти. Та найбільшим нещастям скитальців є постійний страх, що Совети можуть заняти дальші частини Німеччини, та захопити їх у свої руки.

Тому попри потребу нашої дальшої помочі скитальцям в харчах та в одежі, найважніше завдання, яке тепер спочиває на американських українцях, це помогти якнайбільшому числові українців дістатись до Америки. Це завдання виконають американські українці тоді, коли вишлють десятки тисяч посвідок на спровадження до Америки не тільки родини, але теж і тих, які нікого тут не мають.

Другою бесідницею була пані Дарія Ребет, секретарка Обєднання Українських Жінок на Еміграції. Пані Ребет, як згадала пані Павликовська, вже в молодих літах брала участь у визвольній боротьбі українського народу, а в часі другої світової війни, була активною членкою Української Повстанської Армії. В часі німецької окупації була арештована, та просиділа враз з чоловіком чотири роки в тюрмі.

Пані Ребет згадала насамперед про вагу і значення Світового Конгресу Українського Жіноцтва, та пояснила всі важніші резолюції, які ухвалено на цьому конгресі. Довше задержалась вона над визвольною боротьбою, яку вів український нарід в часі другої світової війни і яку він іще і досі продовжає. Цю боротьбу, говорила пані Ребет, веде геройська Українська Повстанська Армія.

І коли вона ще і сьогодні, не маючи літаків, танків, і ніякої помочі зі зовні, може вести боротьбу проти московського большевицького кольоса, то це діється тільки тому, що цю боротьбу піддержує весь український нарід. Важну ролю в цій боротьбі відограє теж і українська жінка, яка виконує нераз найтяжчі і найбільше небезпечні поручення військової команди. Та хоч український нарід веде таку тяжку боротьбу з большевицькою навалою, то одначе ми ще досі не подбали, щоби як слід обзнайомити світ з цею боротьбою. Занедбали ми теж поширити в світі цю правду, що саме УПА причинилась багато до знищення німецької сили.

Вкінці пані Ребет згадала ще про конечність помочі українській студіюючій молоді в Европі.

Опісля говорила пані Марія Демидчук, голова Переселенчого Осередку в Ню Йорку.

Ми нераз говоримо, зазначила пані Демидчук, про самостійність України, але не застановляємось над тим, хто в цій самостійній Україні буде жити, коли з одної сторони большевики винищують українців, а з другої ми навіть не подбаємо, щоб врятувати бодай тих, що знайшлися на еміграції. Найважнішу поміч, яку ми тепер можемо дати, це висилка посвідок на помешкання і працю.

Українські жінки в Ню Йорку в попередних роках працювали над пакуванням і висилкою одежі та харчів, а тепер мають іще нову працю, а саме заопікуватись цими еміґрантами, що приїзджають до Америки, бодай в перших днях їх побуту. Тому, що в найблищім часі буде приїзджати значне число еміґрантів, то до праці потрібно буде багато жінок, які могли б знаходити помешкання та працю.

Пані Олена Лотоцька, голова СУА, згадала в коротких словах про Всесвітній Жіночий Конгрес, який відбувся у Филаделфії, та про вагу створення Світової Федерації Українського Жіноцтва. До Світової Федерації належать тільки Центральні Організації. З Америки досі належить до Федерації С. У. А., отже побажаним було б, щоб Федерація була доповнена ще новими центральними організаціями. Тому наприклад відділи Золотого Хреста повинні обєднатись в одну центральну організацію, та стати тоді членом Федерації.

Переведена збірка на поміч матерям і дітям принесла $447.70. Збіркою занялись пані ська, Катерина Стефанович, Ґрицько, Ева Кобзар, Катерина Пелешок, Анета Лятишевська, Катерина Стефанович, Марія Риґель і Ева Корпало.

Жертви зложили: Іван Пуйда $100; Д-р Неоніля П. Гайворонська $25; Клявдія Олесницька $20; по $10: Д-р Лука Мишуґа, Дмитро Галичин, М. М. Белців, Н. Берків; Марія Душник $8.

По $5: Марія Ленчук, Катерина Дроздик, М. Прокопів, Дарія Кульчицька, Рудолф Посікіра, Марія Харамбура, Т. Задерецька, А. Пелиш, Стефа А. Ґрицко, І. Т. Ярмола, Данило Кольба.

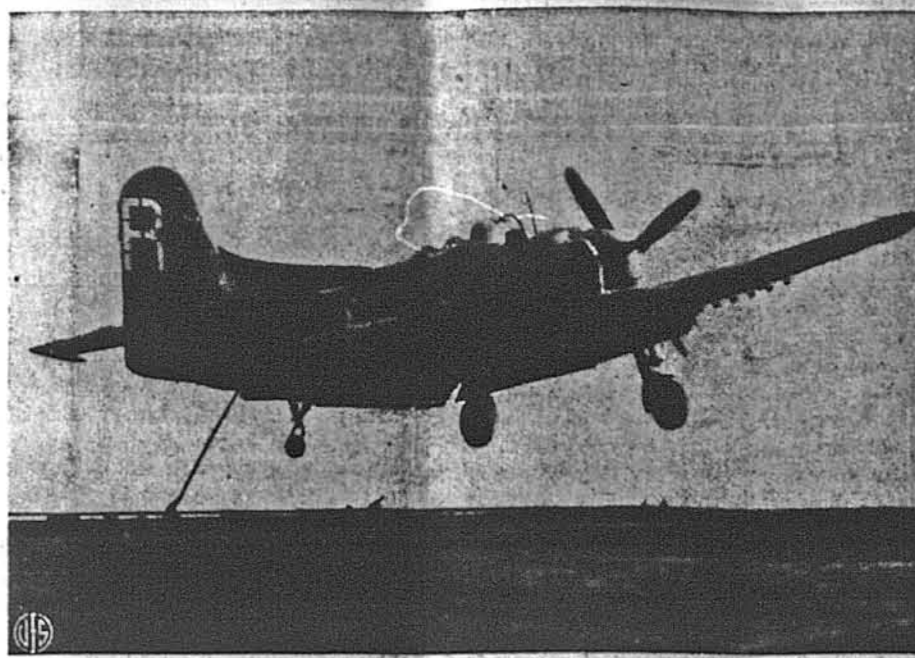
По $3: П. Дерек, А. Йосик, Н.Н.

По $2: Е. Дмитрів, В. Бріль, Н.Н., А. Колтон, П. ідгайна, С. Лехіцька, М. В. Врублевський, А. Середа, С. Андроська, Е. Угорчак, Чарнецька, К. Добрянська, А. Онуфрик, А. Дзюма, К. Литвин, К. Стефанович, П. М., П. Ґрещук, М. Гарасимчук, Н. Черняк, М. Риґель, А. Питак, Е. Добрянська, М. Марусевич, Т. Лялька, Е. Костів, А. Васильців, Г. Шура, А. Сталена, А. Ґриґус, Я. Чубата, А. Курилло, М. Шатанська.

По $1: М. Ривак, Левіцький, М. Пишак, П. Поліщук, В. Наум, П. Семчишин, І. Козак, Є. Кобзар, С. Пелешок, І. Гріп, М. Курочка, А. П., С. Т., В. Винницький, С. К., К. Грицак, Л. Грицак, Е. Корнат, М. Дідоха, А. Баковська, К. Берків, К. Кедровська, Н. Хандога, А. Воробець, А. Базар, І. С-й., Й. Івах, Б. Королишин, М. Лялька, А. Лопацька, Ярмола, А. Кукрицька, С. Демидчук, М. Неілко, М. Королишин, О. Дориніч, О. Біганська, М. Сопінка, С. Барановський, О. П., І. Галичин, Пуйда, О. Баран, Д. М., І. Кубoрич, М. Демидчук, Е. Піддубчишин, А. Ольшевська, М. Клячко, Бодак, Корпало, Тишовницька, Л. Паньків, А. Ґробовська, В. Лис, Н. Ґураль, С. Швець, А. Кізима, М. Крук, Т. Куницька, В. Богачевський, Т. Й., С. Дацишин, М. Таньчак, П. Боднар, Н. Угорчак, П. Слободін, К. Ґрандус, О. Баран О. Дудок, А. Візчук, Н. Кізима, М. Дзубаль, А. Януш, С. Лялька, Долішний, А. Чариш, Н. Лахнюк, А. Франков, С. Процьків, Е. Захарчук, І. Мішалик, А. Хархан, Д. Помийчук, Стресат, О. К., М. Мельник, І. Осьміловська, Б. Бруковський, К. К., д-р Я. Макарушка; 14 осіб не подали імен: дрібними $17.70.

Віче закінчено відспіванням українського гимну а на початку віча відспівала американський гимн солістка Стефанія Боднар-Ноґга.

Стефанія Галичин.

НОСИЙ МОДЕЛЬ АМЕРИКАНСЬКОГО БОМБЕРА. — Картина представляє новий воєнний літак, призначений для атакування, найбільший з усіх, які досі були. Це „Мартин Молер". Бачимо його, як спускається на поклад літаконосця. Тепер випробують цілу ескадру того роду літаків.

ВИЖИДАЮТЬ УСПІХУ ВІД УКРАЇНСЬКОЇ СТРУННОЇ БАНДИ В ФИЛАДЕЛФІЇ.

Филаделфія. — На суботу, 8. січня, призначено параду Момерс на Брод Стріт тому, що Новорічна Парада не вдалася з причини сніговії. Щоденник Филаделфія Інквайрер вичисляючи різні організації, які візьмуть участь в поході, подав інтервю з Стенлієм Волфом, предсідником Української Струнної Орхестри, яка буде грати в параді. Щоденник відзначує з натиском, що треба бути гордим з того, що в поході появиться український прапор побіч прапора Злучених Держав.

МАЛІК І ТАРАСЕНКО ПОСПІШИЛИСЬ.

Саутгемтон, Англія, 6. січня. — Великий лінійник „Квін Мері" нормально відчалив в напрямку до Ню Йорку. Всі делегати ОД, які були на кораблі, залишились на ньому за вийнятком двох советських, Маліка і Тарасенка, що перейшли на літак, поспішаючи на засідання Ради Безпеки в Ню Йорку в пятницю. Тимчасом виявляється, що засідання, правдоподібно, буде відложене аж до приїзду „Квін Мері" в неділю.

ІЗРАЇЛЬ ПОВІДОМЛЯЄ, ЩО ПОКИНУВ ЄГИПЕТ

Вашинґтон. — Уряд Держави Ізраїля повідомив департамент стейту, що його військо забралося з Єгипту і що під пору нема вже жадних вояків на єгипетській території. Уряд твердить, що військо було вислане до Єгипту не для окупаційних цілей.

РЕЙБЕРН ЗАПОВІДАЄ ПРИХИЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ ДО ПРОГРАМИ ТРУМАНА

Вашинґтон. — Промова президента Трумана, заповіджена на 1 годину пополудні на спільнім зібранні обох конгресових палат, містить різні точки далекосяжної програми, яку називають „Програмою Трумана". Загально панує переконання, що обі партії поставилися прихильно до промови, а предсідник палати репрезентантів, Сем Рейберн, заповідає, що законопроєкти Трумана найдуть приязне трактування в конгресі. Він заявив, що конгрес не скасує закону Тефта-Гартлія без одночасного введення поправок до робітничого закону Ваґнера; що конгрес ухвалить підвишку платні для президента ще перед днем 20 січня; що всі інші законопроєкти будуть розбирані на підставі нових засад Комісії Правил.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

РАДІО.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Українські різдвяні коляди будуть передавані на Святий Вечір 6-го січня 1949, зі стації WPRO 11.15 P. M., на Різдво Христове, 7-го січня, зі стації WJAR 1.45 P. M. та зі стації WEAN 7.30 P. M. — Диригент: Мирослав Желіхівський.

БОСТОН, МАСС.

Український Мужеський Хор „Кобзарі" співатиме по радіо українські коляди в пятницю, 7-го січня, зо стації WHDH dial. 850, від години 9.35—10 вечером.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Українським установам, що є на скитальщині, поодиноким діячам та нашим читачам, що надіслали до „Свободи" різдвяні привіти та щиро висловились про нашу скромну працю — щире Спасибі. Просимо не забувати за нас і впродовж року.

Вилтон, Норт Дакота: — У „Свободі" з 21го грудня 1948 р. у звіті про жертви на працю Українського Конгресового Комітету має бути: Зі збірки на Листопадовім Святі $14.20, а о. В. Грабець від себе $6. разом $20.20.

ТАРЗАН, ч. 2006. Гомбу стає вбивником.

Ґомбу підглядав ненависно через дикі винні хащі маму й слонятко серед забави.

Без попередної осторогн він напав на мирну пару.

Як тільки мама-слониха завважала своє дитя в небезпеці, вона скочила наперед нього...

...і тому на ню впала ціла сила удару дикуна.